

Beredskapsutvalget
for finansiell infrastruktur
(BFI)

Årsrapport 2019

Forord

BFI er et beredskapsutvalg for finanssektoren. I en krisesituasjon skal BFI varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse dem. Mandatet aktiveres ved store forstyrrelser i den finansielle infrastrukturen med bortfall av tjenester som fører til at større deler av befolkningen ikke får tilgang til nødvendige betalingsmidler, handel stopper opp og/eller finansiell stabilitet trues. Aktørene som opererer kritiske systemer og kritisk infrastruktur for finanssektoren i Norge er representert i BFI. Dette omfatter også myndighetene og institusjoner som har beslutningsansvar på tvers av bransjen som Finans Norge.

Årsrapporten redegjør for BFIs mandat, sammensetning og arbeid i 2019.

Oslo 1. mars 2020

Olav Johannessen
Leder av BFI
Seksjonssjef
Seksjon for tilsyn med IT og betalingstjenester
Finanstilsynet

Sekretariatet for BFI
Finanstilsynet
Seksjon for tilsyn med IT og betalingstjenester
v/ tilsynsrådgiver Åshild Johnsen
Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo
Tlf.: 22939702/99293046

1. Innledning

BFI ble opprettet gjennom vedtak i Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000 i forståelse med Finansdepartementet, Finanstilsynet og sentrale aktører i finansiell sektor. Norges Bank hadde ledelse og sekretariat for BFI fram til 31. mai 2010. Fra 1. juni 2010 ble ansvaret for ledelse og sekretariat overført til Finanstilsynet.

I henhold til mandatet har BFI to hovedoppgaver:

- (i) Komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i finansiell infrastruktur. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene.
- (ii) Forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor, herunder, på grunnlag av sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.

BFI erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskap i egen virksomhet. Samlet besitter BFIs medlemmer en høy faglig kompetanse om finansiell infrastruktur. Ved hendelser skal BFI være bindeleddet mellom involverte aktører og myndighetene og sørge for nødvendig kommunikasjon og informasjon.

Mandatet for BFI følger i vedlegg 1.

BFI har etablert en rutine for å varsle, informere og koordinere tiltak ved hendelser og krise i finansiell infrastruktur. Rutinen inneholder blant annet en fast agenda for møter i BFI i en krisesituasjon. I tillegg har BFI etablert varslingslister med kontaktopplysninger for alle som er med i utvalget. Varslingslisten oppdateres løpende og distribueres regelmessig til alle medlemmer, varamedlemmer og observatører i BFI.

2. Representasjon

BFI er sammensatt av representanter fra ulike myndighetsorganer og sentrale aktører som er brukere av og/eller har operativt ansvar for, finansiell infrastruktur. BFI har 17 faste medlemmer (økt i 2019 fra 16 til 17), 11 direkte varamedlemmer (økt i 2019 fra 10 til 11) og 9 observatører. Faste medlemmer har møteplikt, men kan bli representert med sitt direkte varamedlem ved nødvendig møteforfall. Observatører har møterett.

Sammensetningen av utvalgets medlemmer og observatører gjenspeiler vurderinger av hvordan finansiell stabilitet kan bli påvirket av enkle eller sammensatte hendelser. Hvis BFI finner det nødvendig, vil utvalget også trekke på relevant kompetanse fra andre aktuelle aktører.

BFI besluttet i 2019 å utvide BFI ved at Nordic Financial CERT (NFCERT) gikk fra å være observatør til fast medlem med varamedlem. For øvrig var det utskiftning av to faste medlemmer og 1 varamedlem i 2019.

3. Utvalgets arbeid i 2019

I 2019 gjennomførte BFI to ordinære møter og to øvelser.

3.1 Hendelsesrapportering til BFI

På BFI-møtene gjennomgås:

- Hendelsesrapporter fra Finanstilsynet. Finanstilsynet gjør et hensiktsmessig uttrekk fra IKT-hendelsesrapporteringen til Finanstilsynet som grunnlag for rapportering av hendelser til BFI.
- Hendelsesrapportering fra bankenes felles avregningssystem, Norwegian Interbank Clearing System (NICS).
- Hendelsesrapportering fra Norges Banks oppgjørssystem (NBO).
- NFCERTs siste kvartalsrapport som presenterer et bilde av trusselsituasjonen knyttet til cyberangrep mot finanssektoren.

Det ble rapportert flere IKT-hendelser til Finanstilsynet i 2019 enn i 2018, men færre av hendelsen påvirket tilgjengeligheten til betalingsinfrastrukturen. Stabiliteten til betalingstjenestene var tilfredsstillende i 2019. Det ble rapportert få sikkerhetshendelser.

I 2019 ble flere hendelser i avregningen mellom bankene klassifisert som alvorlige, men ingen som kritiske. Ofte er det nettverksproblemer som forårsaker de alvorligste hendelsene. Statistikken over feilpoeng¹ i avregningen ble høyere i 2019 enn i 2018.

¹ Hendelser knyttet til bankenes felles avregningssystem NICS vurderes og gis en score (feilpoeng) ut i fra alvorlighetsgrad.

En hendelse i 2019 medførte at oppgjørssystemet i Norges Bank (NBO) var nede i 28 minutter. Avviket medførte at 138 betalingsoppdrag på i alt 8,7 milliarder kroner ble forsinket oppgjort. Det var god regularitet på kommunikasjonen mot det internasjonale betalingsystemet SWIFT og det internasjonale oppgjørssystemet CLS.

NFCERT fulgte i 2019 spesielt med på aktiviteten til hacker-grupper som har nordiske banker på listen over sine mål. NFCERT fulgte også aktiviteten til andre hacker-grupper som angriper banker og finansinstitusjoner, men som ikke er målrettet mot nordiske banker. Et økende fenomen er ondsinnet kode med funksjonalitet for utpressing. Bank of Valletta på Malta var offer for et målrettet angrep i januar i 2019, der man forsøkte å stjele penger fra banken via SWIFT-transaksjoner.

3.2 Beredskapsarbeidet i BFI

Oppfølging av funn fra øvelsene i 2017 og 2018

BFI fulgte i 2019 opp resterende funn fra øvelsene i 2017 og 2018. Noen funn er kvittert ut gjennom kartlegginger og/eller rutineendringer. For resterende funn er ansvar plassert, og de følges opp gjennom BFI-møtene. Et gjenstående funn fra øvelsen i 2017 var å avklare bankenes beredskapsløsninger for betalingskort som ikke er omfattet av Stip-regelverket. Problemet gjelder hovedsakelig ungdomskort, som kun fungerer on-line. Enkelte banker har avtale om at banken ved en krise der bankens autorisasjonssystem ikke fungerer, kan banken bestille iverksetting av Stip på ungdomskort fra Nets.

BFI-øvelse i 2019 med bruk av krisestøtteverktøyet CIM til møteinnkalling og gjennomføring av telefonkonferanse

BFI gjennomført 1. februar 2019 en øvelse i bruk av CIM til innkalling til telefonmøte i BFI og til selve telefonmøtet. Varslingen ble sendt til BFIs medlemmer, tilsammen 16. Åtte svarte at de kunne delta på telefonkonferansen. Varsling ble deretter sendt til varamedlemmer for medlemmer som ikke kunne delta eller ikke svarte. Tilsammen deltok 10 i telefonkonferansen. Ved neste øvelse bør også observatørene varsles for å øve disse.

BFI-øvelse i 2019 i regi av Evry og Nets

Evry og Nets utarbeidet sammen et scenario som synliggjorde hvordan konsekvensene for betalingsinfrastrukturen kan forsterkes ved samtidige hendelser hos de to leverandørene. Mangelen på feilretting i Evry som følge av streik, gjorde at problemene med NICS i Nets fikk større konsekvenser enn om fil-leveringen fra Evry hadde gått som normalt dagene før. Problemene varte i over en uke. BFI ble i denne øvelsen først og fremst øvet i hvordan BFI kan bidra til tiltak for å sikre oppdatert informasjon om konsekvensene av hendelsen og gjennom det gi en oversikt over situasjonen. I tillegg ble det en oppgave for BFI å bidra med informasjon til publikum.

Funn fra øvelsene i 2019 vil bli fulgt opp gjennom BFIs videre arbeid.

3.3 Øvrige temaer BFI behandlet eller ble orientert om i 2019

Sektorvis responsmiljø (SRM) for finanssektoren

Finanstilsynet informerte BFI om at Finansdepartementet pekte ut Finanstilsynet som SRM for den delen av finanssektoren som er underlagt tilsyn av Finanstilsynet. Finanstilsynet vil utøve rollen i samarbeid med NFCERT. NFCERT og Finanstilsynet signerte i mai 2019 en avtale om informasjonsdeling og samhandling.

Definisjon av alvorlige og kritiske hendelser

Finanstilsynet presenterte klassifiseringen av alvorlige hendelser i henhold til retningslinjene til PSD 2 utarbeidet av EBA.

Cyber-rammeverket TIBER-EU

Norges Bank informerte BFI om cyber-rammeverket TIBER-EU fra ECB: 'The Eurosystem Cyber Resilience Strategy for Financial Market Infrastructures (FMIs)'.

Rammeverk for IT-sikkerhet i finanssektoren

Finanstilsynet presenterte en oversikt over rammeverk for IT-sikkerhet i finanssektoren, herunder pågående arbeid i EU's tilsynsorganer EBA, ESMA og EIOPA og oversendte rapporter til EU-kommisjonen

Identifisering av Grunnleggende Nasjonale Funksjoner (GNF) i finanssektoren

Finanstilsynet informerte BFI om arbeid i Finanstilsynet og Norges Bank med identifisering av GNF'er i sektoren, basert på oppdrag fra Finansdepartementet.

IMF gjennomgang av cyberrisiko og -robusthet i 2019

Finanstilsynet orienterte BFI om IMF sin gjennomføring av Financial Sector Assessment Program (FSAP) i Norge i 2019/2020. IMF's gjennomgang omfatter bl.a. et pilotprosjekt for vurdering av cyberrisiko og -robusthet i finansiell sektor der Norge var pilotland.

Risiko- og sårbarhetsanalyse 2018

Finanstilsynet presenterte hovedpunkter fra risiko- og sårbarhetsanalysen for 2018 (ROS-analysen) om finansnæringens bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Bankenes tilbud av kontanter.

Finanstilsynet orienterte BFI om status for bankenes tilbud av kontanter i en normalsituasjon og i en beredskapssituasjon og viste til omtale i Finansmarkedsmeldingen for 2019.

Endringer i forskrift om gjennomføring av verdipapiroppgjøret.

Norges Bank orienterte BFI om forslag til endringer i forskrift om gjennomføring av verdipapiroppgjøret. Det omhandler gjennomføringen av verdipapiroppgjøret når en bank er satt under offentlig administrasjon.

Vedlegg 1

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI).

Mandat fastsatt av Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000 (oppdatert navneendring ved at Finanstilsynet overtok ledelse og sekretariat 1. juni 2010).

1. Beredskapsutvalg for finansiell infrastruktur har ansvaret for å komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og å løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur. Gjennomføringen av tiltakene vil baseres på at den enkelte deltaker har beslutningskompetanse på vegne av sin institusjon.
2. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene. Utvalget skal etablere nærmere rutiner for varslings, problemhåndtering og informasjonsformidling som skal gjelde i slike situasjoner.
3. Beredskapsutvalget skal forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor. Utvalget skal herunder, på grunnlag av Sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.
4. Representasjonen i beredskapsutvalget skal tilpasses behovet for å løse den aktuelle krisesituasjon og samordne utarbeidelse av beredskapsplaner og iverksettelse av omleggingstiltak. Finanstilsynet skal ha ledelse og sekretariat for beredskapsutvalget og innkaller til møter i utvalget. Møter avholdes ved behov og minst to ganger hvert år. I tillegg til ordinære medlemmer og varamedlemmer fra myndighetsorganer og de sentrale aktørene i finansiell infrastruktur, kan utvalget knytte til seg observatører og kontaktpersoner fra andre aktører i finansiell infrastruktur, herunder representanter for telekommunikasjon og kraftforsyning.
5. Beredskapsutvalget erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskapen i egen virksomhet.
6. Mandatet for beredskapsutvalget fastsettes av Finanstilsynet i samråd med Finansdepartementet og sentrale aktører i finansiell infrastruktur.